

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 61/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankturni pisem ne sprejemamo. Izhajajo vsak teden. Naročnina letno 60 Din. za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. šek. rač. 11.155. Telefon 3113

Zakon o ljudskih šolah

Vse šole v dravski banovini so prejele odlok, naj na sejah krajevnih učiteljskih svetov stavijo svoje predloge za spremembo zakona o ljudskih šolah. Ta odlok je dal neposredno pobudo za razprave o spremembah šolskega zakona tudi na zborovanjih sreskih učiteljskih društev. Svoj predlog za spremembo je izdelala tudi ljubljanska sekcija JUU.

Ne bi bilo prav, da bi šli povsem brezbrizno mimo potrebe temeljite korekture sedaj veljavnega šolskega zakona; nasprotno, še prav posebno moramo poudariti to potrebo, toda z razpravami o detaljih posameznih členov ne pridemo prav nikamor.

Poglejmo koliko ogromnega časa je zgubilo učiteljstvo z razpravljanjem o potrebnih korekturah. Govorilo se je o teh na lokalnih učiteljskih konferencah, na zborovanjih in povsod se je pretehtalo člen za členom, predlagalo in sklepalo o potrebah novih določil. In če bi mogli primerjati uspehe z delom, bi morali povsem sigurno ugotoviti, da delo ni v prav nikakem pravem razmerju z doseženim uspehom. Zaradi tega je nujno potrebna ugotovitev, da je treba v predlogu poudariti predvsem bistvo potrebe reorganizacije šolskega zakona.

Sedaj veljavni šolski zakon pravi v svojem § 44, sledeče: Obči redni pouk v ljudski šoli se izvaja v državnem jeziku po učnem načrtu in programu, ki ga predpisuje za vsa država minister za prosveto, ko je zaslišal glavni prosvetni svet, pri čemer se ravna po načelu koncentracije pouka in učenčevega aktivnega sodelovanja.

V smislu določb tega člena je predvsem nujno potrebna reforma učnih načrtov. Današnji namreč prav nič ne upoštevajo v zadostni meri te določbe. V reformiranih učnih načrtih bi moral biti v prvi vrsti in predvsem poudarjen delovni princip, še več, ti načrti bi morali biti sestavljeni prav na principu, ki ga predvideva § 44. zakona o ljudskih šolah, in ki ni prišel do veljave oziroma ni bil upoštevan pri sestavljanju sedaj veljavnih učnih načrtov za vsa ljudska šola. Ugotoviti je pri tem potrebno, da je mogoče z novimi šolskim zakonom zgraditi moderno šolo le tedaj, če se v polni meri upošteva princip otrokove samodelavnosti.

Ako bi se izvršila reforma šolskega zakona na ta način, tedaj bi nujno sledi potreba popolne reforme učiteljske izobrazbe.

Ze nešteto krat je bilo govora o tem vprašanju v »Učiteljskem tovarišu« in vedno je bila glavna ugotovitev ta, da je izobrazba učiteljskega naraščanja prav zaradi tega pomankljiva, ker ga ne pripravlja za praktično delo na podeželski šoli, ker ne daje zadostne podlage za proučevanje in spoznavanje službenega kraja, kar je prvi predpogoj za pravilno usmeritev vzgoje in pouka, za uvedbo samodelavnosti pri otroku, kjer je treba predvsem upoštevati otrokov milje in socialne razmere, v katerih otrok raste. Da je učiteljska predizobrazba res pomankljiva, nam pričajo nešteti pedagoški tečaji, ki so jih doslej prirejale učiteljska stanovska organizacija, Pedagoška centrala v Mariboru in Pedagoško društvo v Ljubljani. Toda ti tečaji so bili doslej vedno le plod privatne iniciative. Učiteljstvo je namreč občutilo potrebo po nadaljnji izobrazbi oziroma potrebo po poglobitvi svoje dosedanje izobrazbe, ki v nobenem primeru ni zadoščala za pravilno in temeljito vzgojno delo med našim narodom. Zelo veliki obiski na teh tečajih so nam pa tudi najboljši dokaz, da je predizobrazba učiteljska absolutno nezadostna in današnjim razmeram ter ustroju današnje družbe neustrezajoča. Iz tega sledi nujna potreba po reorganizaciji učiteljske predizobrazbe. Šele ko bo ta izvedena, bo mogoča tudi reforma našega šolstva po načelih novega šolskega zakona, ki bo vseboval striktno določbo upoštevanja delovnega principa pri vsem pouku.

Se eno bistveno zahtevo reforme šolskega zakona moramo poudariti, in to je oprema naših ljudskih šol. Ni treba na tem mestu še posebej naštevati konkretnih primerov, ki smo jih že večkrat navajali, v kako slabem stanju se nahajajo mnoge učilnice, kako pomankljivo so opremljene razne šole s pohištvo in učili, ter kako slaba je preskrba šol z vsem potrebnim inventarjem. Posebno v zadnjem času, odkar pritiska gospodarska kriza z vso svojo težo tudi na šolstvo in ovira njegov pravičen razvoj, se še prav posebno opaža, da mora prav šolstvo biti ona panoga, pri kateri se najbolj štedi. Toda ako hočemo dvigniti naše šolstvo, moramo skrbeti predvsem za to, da se postavi tudi oprema šol na bazo reformiranega pouka.

Ako hočemo dobiti moderen in današnjim zahtevam ustrežajoči šolski zakon, tedaj je naša dolžnost, da poudarimo, naj se vzamejo za osnovo novega šolskega zakona navedene tri zahteve, ki naj se do popolnosti upoštevajo pri sestavi celotnega zakona, kajti le na osnovi, ki bo upoštevala te tri bistvene zahteve, bo mogoče zgraditi res dober, popoln in zahtevam današnje družbe ustrežajoči šolski zakon.

Napredovanja — stožer naše stanovske politike

Delo, ki ga na pobudo in željo celokupnega našega stanu opravlja izvršilna uprava Jugoslovanskega učiteljskega združenja, je tako raznoliko in v poslednjem času zaradi potreb, ki se periodično ponavljajo, tako pestro, da je skoro težko predvideti, kje je potreba največja in kje je treba koncentrirati vse konstruktivne organizacijske moči za izvajanje zadanih nalog in boljše bodočnost našega stanu. Borba za depolitizacijo naših vrst, ali bolje rečeno: borba proti tistim posameznikom, ki hočejo za ceno ugleda naše stanovske organizacije lansirati svoje politične aspiracije v vrste našega članstva; borba za gospodarsko nezavisnost našega stanu; borba za dokončno ureditev internih šolsko-pedagoških vprašanj, ki še neresena čakajo vkalupljenja in ostvartve; borba za zaposlitev našega brezposelnega naraščanja, ki čaka na kruh in službo narodu posvečeno; borba za izboljšanje našega materialnega položaja in ne navsezadnje tudi borba za pravično in redna napredovanja v višje položajne skupine vseh onih, ki se danes čutijo iz katerih koli vzrokov zapostavljene... vse to so med mnogimi organizacijskimi nalogami dnevni napor predstavnikov našega stanu za dosego pravic, ki so za nas vse življenjskega pomena in ki so stožer vsake zdrave stanovske politike.

V koliko sta sekcija JUU za dravsko banovino in izvršilna uprava JUU v Beogradu dosegli realizacijo enega ali drugega zgoraj naštetih smotrov naše stanovske politike, oz. koliko sta za dosego teh naših pravic vložili truda in volje, to ugotavljati ni naloga tega članka. Vse to pride gotovo na vrsto v obračunu dela, ki ga bosta obe predstavnici našega stanu podali na letošnji banovinski skupščini v Ljubljani, oz. državni skupščini v Skoplju. Bolj važno se mi zdi pri tej priliki opozoriti na gotove odtene vprašanj, ki še neresena čakajo podviga naših skupnih moči. Vem, da v tej zahtevi nisem prvi, saj prinaša naše stanovsko glasilo »Učit. tovariš« iz tedna v teden članke, ki opozarjajo na tegebe našega stanu v poslednjem času, da si je tudi sicer že širši javnosti splošno znano, kolikokrat se je zadeva, ki jo imam v mislih v tem članku, razpravljala na sreskih učiteljskih zborovanjih, kakor tudi na banovinskih in državnih skupščinah združenega jugoslovanskega učiteljstva. Vendar se mi zdi potrebno opozoriti zlasti one, ki bodo pri letošnjih skupščinah kot delegati sreskih učiteljskih društev zastopali interese organiziranega članstva, da ponovno in spontano dvignejo

svoj glas za rešitev zgoraj naštetih vprašanj (za katere se JUU že dolga leta bori in jih prikazuje merodajnim činiteljem z vsemi mogočimi resolucijami) in na ta način dokumentirajo spontane zahteve ljudi, ki državi nov rod ustvarjajo in vzgajajo. — — —

Toda stožer naše zadevne stanovske politike je gotovo vprašanje napredovanja v višjo položajno skupino. Odkar se je z novim uradniškim zakonom iz leta 1931. ukinilo avtomatsko napredovanje državnega uradnika, oz. odkar se napredovanje vrši po tako zvanih »sistemiziranih mestih«, odtlej učiteljstvo nima več vpogleda v bodočnost, ker nihče ne ve, če bo zanj za prihodnje »sistemizirano« mesto izpraznjeno. Ne samo to. Dogajajo se primeri, kar je v poslednjem času že tudi statistično ugotovljeno, da so na takšna »sistemizirana mesta« prišli mlajši uradniki-učitelji, starejši pa še čakajo, kdaj bodo napredovali oz. kdaj bo za njih »sistemizirano« mesto izpraznjeno. Tem nedostatom ali napakam je gotovo vzrok slabo urejena personalna politika našega stanu in predvsem premala organizacijska povezanost nas vseh!

In še eno je, česar ne smemo pozabiti. Krivica je, če se učiteljem, ki so bili vpoklicani na odsluženje kadrskega roka, čas, ki so ga žrtvovali za državne interese, ne šteje v državni službi. Zahtevamo že končno naj-energičnejše, da se vsem prizadetim šteje služba v kadru v brezplačen dopust, ki pa naj ne okrne časa, prebitega v državni službi, za penzijo in napredovanje.

Prosim, kje je tukaj enakopravnost, če je učitelj nastopil službo pred devetimi leti, a je moral prej polno leto darovati vojaški službi, da je ta učitelj še danes v deveti položajni skupini, dočim so tovarišice istega letnika in oni moški tovariši, ki za vojaško službo niso bili sposobni, že pred dvema letoma napredovali v VIII. položajno skupino? Ali je mogoče ta učitelj kriv, če ga je »majka zdravog i stasitog rodila«, da mora zaradi telesnih vrlih, ki bodo nekoč v potrebi lahko darovane obrambi naših državnih meja, biti zapostavljen v pogledu napredovanja v višjo položajno skupino? Ne, načelo zdrave prosvetne politike tega gotovo ne more odobravati, še manj vsi oni, ki so pri takšnem zapostavljanju neposredno tangirani.

Naša medsebojna stanovska povezanost zahteva, da se složno borimo za odpravo teh vrzeli, ki rušijo zdrave osnove za bodočnost našega stanu.

Lojze Zupanc.

Ahasverjeva premissljevavanja

Majniški izleti. — Ekskurzijski odsek n. r. — Brezplačna krožna vožnja po Jugoslaviji. — Srečna poljska mladež in njih učiteljstvo.

Ko pričnemo prepevati po naših učilnicah staro, a še vedno svežo popevko:

Ljubi maj, krasni maj,
konec zime je sedaj...

nastane pri naši mladini živahen nemir. Deca terja svojo pravico: majniški izlet...

Pa smo sestavili ob sodelovanju vsega razreda popotni načrt. Of! Mladina si je ob prvem zaletu postavila tak program, da ga jim doma zaradi »budžetskih nemogućnosti« niso odobrili. To sem vedel že vnaprej, pa nisem imel poguma, da bi jim jaz podiral iluzije:

Eden za drugim se je dal izbrisati s prijavnice in naš daljni izlet je padel v vodo, ker nimajo starši niti toliko denarja, da bi plačali četrtinsko vožnjo.

No, nič zato! Bomo pa šli nekam v okolico. Seveda peš, malo brašna bo zmogel pač vsakdo.

Hudo pa mi je, ko čuti pezo, ki tare starše, tudi nežna šolska mladina.

Pred leti smo ustanovili pri sekciji JUU v Ljubljani Ekskurzijski odsek. Kako prijetno smo začeli. Pa so prišle redukcije plač in odsek, ki je obljubljal našim članom obilo razvedrila, pouka in družabnosti, ne more delati po začrtanih smernicah.

»Kdor domovino pozna, ta jo ljubi!« Te ga izreka si ni izmislil pisec teh vrst. Star je že — namreč izrek — odkar je prvi patriot začutil ljubezen do domače grude. In koj po tistem se je razvil tujski promet.

Učitelja bi morali v počitnicah prisiliti, da potuje po domovini, da jo spozna. Le tak šolnik, ki pozna domačijo, rodno grudo, ki ima znanje in prijatelje povsod, iz takega žari domorodna ljubav. Pri njegovem pouku ne bo suhoparnih ur. Šolarji, ki hodijo v razred učitelja Ahasverja, bodo resnično povezani na

rodno grudo z najmočnejšo verigo, ki se ji pravi — ljubezen do domovine.

V bežnem koraku se bližajo počitnice. Pobarata se dva tovariša.

— »Kam boš šel?«

— »... Ni denarja!«

Že več let sem apeliramo z naših glavnih skupščin: Prosimo, dajte nam enkrat na leto brezplačno krožno vožnjo.

Odgovora ni.

In zavidamo državnim uradnikom — železničarjem. Vse leto so na vlakih — v času službe. Kadarkoli si žele, imajo pravico do nizke režijske voznice. Po vrhu pa dajo njim in vsem članom družine trikratno brezplačno vožnjo: kamorkoli, kadarkoli...

Zavidamo jim — a jim privoščimo. Čutimo se z njimi, da po svojih močeh na prosvetnem polju služimo domovini in skupnosti. Zato upravičeno ponavljamo: dajte tudi nam vsaj po 1 brezplačno vozovnico.

In kako podpirajo po drugih državah, da najmlajši državljani spoznavajo domovino? V Avstriji imajo v vseh večjih krajih mladinske hotele »Schülerherberge« imenovane. Tam dobivajo izletniki iz zunanjih krajev cenena prenočišča in hrano. Dunajsko »Schülerherberge« poznajo prav dobro tudi mnogi slovenski učitelji, ki so se udeležili ekskurzij mariborske Pedagoške centrale. Bili so dobro spravljani pri upravniku g. Rongeju.

Slične ustanove imajo tudi v ČSR in drugod. Naše JUU postreže izvenbeograjskim ekskurzistom s cenanim prenočiščem v beograjskem Učiteljskem domu v Kralja Milutina 66. Centrala JUU pa razmišlja, da bi nudila gostom tudi ceneno prehrano.

Na prvem mestu pa je slovanska Poljska!

Po osebnih navodilih velikega državnika maršala Josipa Piłsudskega so izdali že pred

VSEBINA:

Zakon o ljudskih šolah.

Napredovanja — stožer naše stanovske politike.

Ahasverjeva premissljevavanja.

Učiteljski pokret: Praktični učiteljski izpiti.

Kratek razgovor z Maksom Pirnikom.

† Ruži Perovičevi.

Splošne vesti. — Osebnе zadeve. — Učiteljski pravnik. — Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Naša gospodarska organizacija. — Mladinska matiča. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU.

leti uredbo, ki daje v dveh zadnjih tednih vsakega šolskega leta pravico vsem šolarjem in njih učiteljem, da se brezplačno poslužijo vseh državnih prometnih sredstev za izlete po domovini.

Zadnjih 14 dni v vsakem šolskem letu je na Poljskem vse živo. Mladina se seli iz kraja v kraj. Na lastne oči gleda domovino, nje prebivalce, njih delo in ustvarjanje.

Kdo ne želi take naklonjenosti in uvidnosti, ki jo imajo naši severni bratje, tudi jugoslovanski deci in njih šolnikom?

—oe—

Učiteljski pokret Praktični učiteljski izpiti

Te dni so dobivali mladi učitelji, zbrani z vseh strani v Ljubljani, ponoven patent za svoje praktično delo na šolskem področju. Precej je bilo radi teh izpitov že razlitega črnila, pa ga še menda bo, kajti vprašanje je treba obdelati z vseh strani in pristopiti končno tudi k njegovemu reševanju, ne pa ostajati na mrtvi točki. O njem so se razpisali šolniki vseh vrst. Najmanj besede pa so imeli pri vsem ravno ljudskošolski učitelji, ki so prvi poklicani, da dajo svoje strokovno mnenje, porojeno pri praktičnem delovanju.

Izpite so torej delali te dni v Ljubljani mladi učitelji, ki imajo dve leti službe za seboj. Morali so pokazati, kako so se teoretično poglobili v svoje praktično delo in kolikšno prakso so si pridobili v tem času. Poudarek je na praksi, kar pove že naslov »praktični izpiti«. Toda človek začuden obstrmi, ko izve, da so imeli kandidatje pravico le do enournega nastopa v razredu, dočim so morali ves ostali čas odgovarjati pismeno in ustno na teoretična vprašanja, čisto tako, kakor takrat ob zrelostnem ali diplomskem izpitu oziroma pri maturi.

Zakaj tako? Profesorji se izgovarjajo na uredbo, ki predpisuje takšen način postopanja in jih veže pri njihovem delu. Ali, ta uredba predpisuje samo okvirno, koliko časa odpade na praktičen, in koliko na teoretičen del ter določa obenem obseg snovi. Nikakor pa uredba ne omejuje širokogrudnega razumevanja, ki naj bi ga imeli profesorji pri presojanju, ali je kandidat sposoben za praktično delo v svojem razredu. Nasprotno, predpise je mogoče razumeti s primerno uvidenostjo povsem v skladu s principom, da naj pokaže kandidat pri izpitu razumevanje svojega dela v praktičnem in teoretičnem pogledu, ne pa po debelosti knjige računano količino znanja. Ob takšni razlagi pravil za praktični izpit bi povsem odpadla dlakocepstva, ki jih karakterizira ta značilni primer:

Kandidat je dobil vprašanje, kako se ločijo uradniki po rangi. Ko je naštel položajne skupine, stopnje, leta, zvanja in drugo, je profesor še vedno silil vanj z vprašanjem: »No, in kaj še?« To je bilo končno prenemurno tudi že ravnatelj, ki je pripomnil prav duhovito: »Nazadnje se ločijo še po težili.« To je zaprlo usta po rangi nižnjemu profesorju.

Kaj ni značilno, da je moral kolega uvideti neuvidečnost kolege profesorja? Mišlim, da je ravno nedoumevanje bistva in težišča praktičnega učiteljskega izpita krivo takšnemu dlakocepstvu. Kajti, čeprav je današnja oblika uredbe ozkosrčna in nesodobna, vendar lahko najde v njej vsak napreden profesor dovolj možnosti, da se pri izvrševanju svojih dolžnosti čim bolj približa novim principom, ki vladajo glede učiteljeve izobrazbe.

Pri sedanjih izpiti v Ljubljani je padlo samo pri pismenih nalogah 19 kandidatov, ali 20,3 odst. vseh udeležencev. Največ jih je vrgla slovenska naloga, v kateri bi morali prikazati duševno življenje našega podeželskega človeka. Imeli so dve možnosti, po katerih so smeli sestaviti spis. V enem primeru bi naj naslikali duševnost našega podeželskega, kakor so jo dojeli iz del slovenske literature,